САНА ОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫҺЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

№ 46 (7275) ● 1992 сыл ● Муус устар 16 күнэ. Чэппиэр ● Сыаната 8 харчы

Народнай депутаттар оройуоннаағы Советтарын онус сессиятын туһунан

Информационнай иһитиннэрии

Бу дьыл муус устар 14 күнүгэр буолбут народнай депутаттар оройуоннаағы Советтарын онус сессията үс бөлүүрүөһү көрдө. 1. Оройуон 1992 сыл иккис кварталлаағы бюджетын бигэргэтти. 2. Райсовет бастайаннай комиссияларын састааптарыгар уларытыылары киллэрии туһунан. 3. Кылааннаах нэһилиэгин аатын уларытыыга ходатайство оногоруу туһунан.

Народнай депутаттар оройуоннаағы Советтарын быһаарыытынан, оройуоннаағы Совет ыччаты кытта үлэлиир бастайаннай комиссиятыгар 17 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Адамов Г. И. чилиэннээн киллэрилиннэ; промышленнаана, транспорта уонна сибээскэ бастайаннай комиссия председателин эбээһинэһин толорбут Кириллин П. Г., администрация баһылыгын солбуйаччыйан анаммытынан, итти эбээһинэстэн босхолонно, кини онтутар комиссия председателиэн 38 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Ефремов В. Е. аналда; 18 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Сарҕыдаев А. Р., райсовет председателин солбуйаччыйан анаммытынан, мандатнай комиссия председателин эбээһинэһиттэн босхолонно, мандатнай комиссия председателиннэн 21 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Посельскай Т. П. талыллыбыт; капитальнай тутуута уонна суол онгоһуутугар бастайаннай комиссия председателин эбээһинэһиттэн, капитальнай тутуу оройуоннаағы управлениетын начальникынан анаммытынан, депутат Шадрин А. А. босхолонно, итти комиссия председателиэн 41 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Попов И. И. талыллыбыт. Капитальнай тутуута уонна суол онгоһуутугар бастайаннай комиссияҕа 12 №-дээх быыбардыыр уокуруктан депутат Аммосов И. Н. чилиэннээн киллэрилиннэ.

Арылыах бөһүөлэгин олохтоохторун нэһилиэктэрин аатын уларытар туһунан сайаҕылыанньалара көрүллүннэ. Кылааннаахтар Хайахсыт диэн урукку историческай аатларын төнүннэриэхтэрин баҕаралар. Депутаттар итти туруорсуулуу өйөөбүтүлэр. Онуоха киниилэр кылааннаахтар аҕыйах сыллаағыта эмиэ аатларын туруорсан уларыттарбыттарын саналаатылар. Куоластааһынҕа 13 депутат уларытарга сөбүлэстэ, 12 депутат утарда, 7 депутат туттуннна.

Сессия администрация бэбиэскэтэ киллэрилибэтэх боппуруоһу туруорбутун эмиэ дьүүллэстэ. Куоластааһынҕа кыстыкка бэлэмнэнии, от үлаҕырыгар бириэмэни, үлэһит күүһү ордук ноҕоруустаах-тик туһанар иннитиэн бэс ыйын 21 күнүттэн кэлин оройуонҕа элбэх киһини түмэр маассабай дьаһаллары (ыһыахтары, күрэхтэһиилэри, о. д. а.) ыытары тохтотор туһунан дьаһал туруорулунна. Депутат Адамов Г. И. бэс ыйа тыа сирин дьоно үһүн кыһын кэнниттэн окко киириэх иннинэ саамай сыныаһар кэмнэрэ буоларынан, итти дьаһалы утарда эрээри, улахан өйөбүлү кыайан ылбата. Онон сессия администрация баһылыгын бэс ыйын 21 күнүн кэнниттэн оройуонҕа маассабай дьаһаллары ыытыыны бобор дьаһалын бигэргэттэ.

Оройуон сыл иккис кварталыгар бюджетын туһунан дакылааты оройуон администрациятын баһылыгын солбуйаччы П. Г. Кириллин, хос дакылааты райсовет үпкэ бастайаннай комиссиятын председателэ Л. Г. Алексеева оногордулар. Дакылааты дьүүллэһиҥҥэ тыа этилэр: М. Н. Мохначевскай—оройуон администрациятын үпкэ отделын начальника, Н. М. Хоютанов—депутат, дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын прораба, С. Р. Евграфова—депутат, нэһилиэннэ ин олох-дьаһах өнөтүнэн хааччыйар комбинат директора, В. П. Иванов—депутат, Мугудай орто оскуолатын директора.

Сессия оройуон сыл иккис кварталынаағы бюджетын бигэргэтта.

✦ Сүөһү кыстыга ✦

Ытыс соттубат туһугар

—«Совхозтары ыһыыны тохтотун» диэн хаһыакка Руцкой телеграмматын аахтыҥ ини?

—Аҕан бөҕө.

—Итти аата саасны ыһыны кэмигэр совхозтары ыһыыны тохтотуҥ диэтэҕэ дии.

—Суох, дөҕоор, уопсайынан ыһыыны диэбит. Ыһыы үлэтин кэнниттэн хомуур, онтон салгым ыстык кэлиэхтэрэ турдаҕа дии. Үлэттэн быыс, соло буллаххытына арахсаарыҥ, ыһыллаарыҥ диэбэтэ ини.

Аҕыйах хонуктааҕыта итинник кэпсэтиини истэн аһарбытым.

Оройуоммут тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ ыарахан кыстыгы түмүктээн эрэллэр. Онуоха эбии совхозтары ыһыы, баайыдуолу үлэлэстии, нэһилиэктэриэн тус-туспа арендай, коллективнай, бааһынай хаһаайыстыбаларга арахсыы дьону туоттаах үлэлэриттэн нэрэҥсаараҥ ыытыытын түмүгэр үлэ-хамнас биллэ мөлтөөтө. Күүһү совхозтар от суоҕунан ынах сүөһүнү быыстан сарбыйбыттарын үрдүнэн, сүөһү көнньүнэн өлүүтэ аҕыйахтааҕар элбэтэ. Кыстык ыйдарыгар 707 ынах сүөһү, ол иһигэр 1826 ынах төрөөбүттүттэн 76 ньирэй, көнньүнэн өлүө. Үүтү ыаһын былаана бастакы кварталга баарсуоҕа 78 бырыһыан толорулунна.

Маны барытын кэлтэй от-мас татымыанан быһаарар баһылаах буолуо. Ону үлэҕэ-хамнаска ис сүрэхтэриттэн дьаныардаахтык сыһыаннаһан үлэлиир бириҥнэрэн дьоннор, коллективтар үлэлэрин түмүктэриттэн көрүүхэ сөп. Холобур, Болугур отделениетын ыанньыксыта Андрей Марков, Төлөйтөн Владимир Захаров, Хайахсыттан Семен Дорофеев, Кытаанахтан Василий Парфенов курдук эдэр дьон үлэлэрин түмүгүттэн. Бу уолаттар орто оскуола, армия кэнниттэн кэлэн ыанньыксыттаабыттара. Ол тухары уонунан сылларга мэлдьи иннинэ күөгэ сылдьаллар. Аасыт сылга ынахтарын ахсыытан 2000—2500 кг үүтү ыабыттара. Сыл түмүгүнэн А. Марков оройуоҥҥа бириҥ идэлэхтэриҥэр бастаата. Киниилэр аттыларыгар үлэлиир ыанньыксыттартан туох да уратыта суох ынаҕы ыыллар, бириҥ тэҥнуорманан аһаталлар. Дьэ, мантан көстөн кэлэр үлэлиир мэлдьи үлэлиирэ, ким эрэ эдэ-дьаҥа.

Соторутаағыта Хайахсыкка С. Дорофеевы көрсүбүтүм. «Мин ынахтарбыттан үүтү ыа этилэр, оттон мин киниилэр ынахтарыттан билиҥҥи ыыр үүпүн икки сыла суох ситиһэрим биллибэт», —диэбитэ. «Тоҕо?» —диибин. Онуоха Семен: «Үлэҕэ да, ынахха да сыһыан мөлтөҕө үүтү ыаһыны намтатар эрэ буолбатах, сүрүн хоромньутунан ынах буомурар, майгыта кэһиллэр, төрүөҕэ да молтох буолар», —диэбитэ. Бу, арааһа, уот хараҕа эттэҕэ.

Туох да диэбит иһин, быйыл совхозтарга кормоцехтар үлэлээбэтэхтэрэ улахан итэҕэс быһыытынан ааҕыллыахтаах. Иллэрээ сыллааҕа диэри оройуоҥҥа 14-кэ тиийэ толору оборудованиелаах кормоцехтар бааллара. Олортон быйылгы кыстыкка баара-суоҕа биэс тарбахха баттаналлара үлэлээбитэ буоллулар, онуоҕаны сорохторо быстар саас өрүттэн. Биричиинэ диэн биир—аһылык компонека тиийбэт. Бу салааҕа Чакыр арендай предприятиета эрдэттэн өйдөөн-дьүүллэҥ, тэринэн дьаһаммытын бэлиэтиэххэ сөп. Кыһын дуоҕа астаран, оҥко бурдуҥуханныгы эбэн-сабан эбии аһылыгынан фермаларын хааччыйыы эбэҕэ сүүйдэ. Ол да иһин буолуо, бу предприятиеҕа сүөһү ырыганнааһына, атыттарга холоотохчо, суоҕун кэриэтэ, Манна даҕатан эттэххэ, чакырдар ааспыт сыл түмүгэр үүккэ, эккэ бары хаһаайыстыбалартан бастыҥ көрдөрүүлэммиттэрэ.

Сылгы билиҥҥи туруга иһиннэ үөрдүбэт. Бу күннэргэ совхозларга 5798 сылгы аһылыннарар, итиннэ 76[illegible] ырыганнаан. Кыстыктаны ыйдарыттан [illegible] устарга диэри 154 [illegible] оҕуунна. Биилэртэн к[illegible] күүтүү эмиэ дьыкриилээх—1021 биэ [illegible]наата. Билээччилэр бириҥнэтин былы[illegible] биилэр олус хойутаа[illegible] ресбуттэриэн быһа[illegible]лар. Сылгылары, [illegible]ынах сүөһүнү ку[illegible]атын оройуоннартан [illegible]лэн аҕалыллыбыт о[illegible] аһатан сыл таһаарар[illegible]бит. Сылгыыттарга [illegible]нун-түүнүн аахсы[illegible] үлэлиир, үөрдэри бэ[illegible]нөрөр кэм ыкта. Бу [illegible]кэбит балаһыан[illegible] кырдьаҕас сылгыһы[illegible] сүбэлэрэ-амалара [illegible] буолбутун өйдүөххэ, үлэ[illegible] туһаннахпытына табыллар.

Кыстык мантан хаалбыт түмүктээһиннээх күннэригэр үһүн кыһыны быһа сырабытын биэрэн, нөлөһүммүтүн тоҕон, тоҥон хатан үлэлээбит үлэбиттэн хайдах эмэ ытыны соттон хаалбат туһугар кыһамныыны, сатабылы уруохтаахпыт. Төбө да итэҕэстээхпит - быһаҕастаахпыт иһин кыстыгы түмүктээн эрдэхпит. Хайдах-туох оттоох-мастаах сайын кэлэрэ биллибэт. Күүһү-уоҕу тумэн, саа-ныыбаҥ, ыһыллыбакка-үрэллибэккэ олорон үлэлэтэхпитинэ эрэ ынах, сылгы ууһуоҕа, от оттоҕуо, бурдук маҥхааһайданыа, ыарахаттар ныайтарыахтара биһиэхэ, суту-курааны көрсөн кэлбит дьоҥҥо — чурапчыларга.

П. СЫРОВАТСКАЙ.

✦ САНИТАРНАЙ ЫРААҺЫРДЫЫ ЫЙА БАРА ТУРДАҔЫНА ✦

ЫҺЫАХХА ЫРААСТЫАХПЫТ

Чурапчы сельскэй Советын кыра советын уонна оройуон администрациятын баһылыгын Чурапчы салаҥнаатын боппуруостарыгар солбуйаччы аппаратын холбоһуктаах эмуньахтарыгар сэлиэнньэҕэ саасҥы ырааһырдыы ыйдарын ыытыы хаамыыта көрүлүннэ.

Туалеттары, помуойалары ыраастааһын уонна тиэйии үлэлэрэ балай да ыытылыыннылар эрээри, кыһыны быһа бэйдиэ тоҕуллубут бөх-сыыс, кирхах хаар уулуннаҕын ахсын тахсан иһэр. Калин күннэргэ дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын 1 автомашинадаах уонна 2 трактордаах 7 киһилээх биригээдэтэ үлэ иһин толобургэ сөргөөбөн балай да үлэлээтэ. Ол гынан баран ордук дьон олорор бастакы уонна иккис кварталларыгар туалеты даҕаны, помуойаны даҕаны күннэтэ чөнөччү хомуйан иһин суоҕуттан киһи бэркэ кыһаллан эрэ сылдьар мөлтох туруктаах. Үрэхпит суоҕу ноҕуомунан толору.

Сельскэй Совет тэриллибит комиссията ый устата икки төгүллэн рейд ыытта. «Коммунэнерго» участогын үлэһиттэрэ олорор уопсай дьиэлэрин таһыгар помуойа үлэ сытар. Хомойуох иһин, киниилэр ыраастамматахтара бастакы эрэ сыла буолбатах. Ньиҥьили куолун өгөйө олорор Аушевтар хаһаайыстыбаларын саныгарнай турута эмиэ мөлтөх. «Агротехснаб» предприятие территориятыгар хаарбах тимир дэлэй. Комиссия киниилэргэ ону баларан ыйын 20 күнүгэр диэри ыраастыылларыгар сорудахтаан предписание суруйда. ДАЭС туһанар арыыта-сыата, уматыгаоҕунуоҕа саккырыы турар. Ол, биллэн турар, уунуу кытта күелгэ түһэр. Айылҕа харыстабылын оройуоннаағы комитета бу коллектив салайааччыта Фуртатов С. А. кытта эмиэ кэпсэтиини ыытарга быһаарынна.

Уулусселарбыт көстүүлэрэ олус мөлтөхтөр — иҥнэри түспүт олбуордар, хаарбах тутуулар. Итиннэ ситэрэн ыаллар оттун мастарын бүүс-бүтүннүү уулуссаҕа кыстыыллар. Холобур, урукку Березовай, билиҥҥи В. Ф. Ермолаев уулуссатын көрүн—саһаанныр, чомөх мастар быыстарынан айаннааһыгын. Элбэх үн кутуллан оногоһуллубут автобус тохтобуллара тракторынан сууллары анналлан кумалана сыталлар биитэр хаптаһыннара тононон дьардьамаланан туралларр.

Кыра совеннаа оройуон кинини 2 микрорайонун управляющайдара Г. С. Платонов уонна Н. В. Оковешников отчуоттаастылар.

—Тиэйтэрэ сатаатыбыт. Балбаах биир-иккиэ сиргэ хаалбыт. Ырааһырдыы үлэтэ салгыы ыытыллар. Сотору райпо коллектива субуотуннньуукка тахсыаҕа, —диэтэ Г. С. Платонов. Оттон Николай Васильевич свалканы астарыы боппуруоһун быһаара сылдьарын туһунан кэпсээтэ тэрилтэ салайааччыларын үлэҕэ тардарга, эбээһинэстиргэ төһүү буолар күүс суоҕун аҕыйна.

Управляющайдар үлэҕэ чочу, кэскиллээх былаан оногото иликтэрэ астыннарбата. Билиҥҥи иккис кварталлаағы бюджет тыырыллары турдаҕына, микрорайону туспаран оногоруу, көөрдүү боппуруостарыгар барыл оногоһуллубут буолуон сөп этэ.

Сельскай Совет председателэ Н. С. Жирков сайыҥҥы спортивнай оонньуулларга кэлбит ыалдьыттар сылдьар кини уулуссаларыгар олорор ыаллар дьиэлэрин олбуордатыы боппуруоһун быһаарарга тохтоото.

Санитарнай ырааһырдыы үлэтэ, эрдэ эппиппит курдук, түһүмэх-түһүмэх түһэн ыытылла туруоҕа. Быһата, сайыҥҥы спортивнай оонньуулларга, онтон салгыы ыытыллар ыһыахтарга тиийэ бу үлэ тохтотуллуо суохтаах.

Муус устар 6-7 күннэригэр Якутскай куораккa пионердар республикатааҕы слеттара буолан аста. Биһиги ойоҕуоктан Дирин агропиколатын старшай пионер-баһаатайа Ольга Кобякова, пионер Коля Саргыдаев уонна мин ыытыллыы ыллыбыт. Сорохтор, бука, пионердар өссө да баар эбиттэр дуу диэн соҥуйдаххыт. Директордара, организатордара өйүүр 7 оскуолаҕа кинилэр бааллар, үлэлиллэр, ол эрээри бу кыһыл хаалтыстаахтар республикатааҕы тиһэх слеттара ыытылынна диэххэ сөп — Саха Республикатын пионерскай тэриллэтин знамята музейга туттарылынна. Ойоҕуоннардааҕы пионерскай тэриллэлэр знамилара бэйэлэрин көрүүлэриттэр хаалларылынна.

Общественнай-политическай олох

ПИОНЕРДАРЫ КИМ СОЛБУЙУОЙ?

Пионерскай тэриллэ үлэтигэр, син бары аҕыс политическай тэриллэлэр үлэлэригэр курдук, кэпсиҥ сылдарга бинир халлыына кыарын киэҥник таныйбыта. Кини романтиката, уота-күөҕэ биллэрдик мөлтөөбүтэ. Мантан салгыы кини оҕо аймаҕы түмэр күүһэ эҥиннэ диэччилэр өйдөөтилэр. Онон бу тэриллэни тутуран солбуйуохха наадалыы диэн боппуруос күүрэх тына түспүтэ.

Билигин республикаҕа оҕолору түмэр 5 тэриллэ баар. Кинилэртэн бастакыларынан Саха Республикатын пионерскай тэриллэтэ буолар. Кини, урукку курдук, хас биирдии ойоҕуонтан, оскуолаҕа эбэҕэтэлиннэй буолбатах. Кини бацалаах эрэ кинирэр. Бу аастыт улахан историлаах, бэйэтэ күнаҕа суох үтэстардаах тэриллэ базатыгар үөскэтилиннэ. Иккис — обургу оҕолор ассоциациялара. Мин тус бэйэм бу ассоциация үлэтин ордук чоҥчу эбит диэн саныатым. Ассоциацияны Александр Подголов диэн киһи салайар. Кини сленка кэлэн үлэтин-хамнаһын билиҥниирдэ. Тэрийээччилэриннэн үөрэхтээһин министерствота, сэрии ветераннарын, интернационалист буойуннар советтара буолбуттар. Ассоциация үлэ биржатын тэриллэн 14-15 саастаах оҕолору үлэлэн хаччыйыныан күүскэ дьарыктанар эбит. Тулаайах оҕолор буруйу оҥордохторуна, адвоката булууну, республикаҕа оҕолорго анаан ыытыллар дьаһалларта спонсордааһыны эмиэ бэйэлэригэр ылыммыттар. Эйбэхтик амарах сапааланыы сатаатыгар үлэлиллэр эбит. Холобур, 12 тулаайах оҕо уонсай дьиэҕэ олорор ороскуотун уйуммуттар. Инбэлит оҕолорго, эйбэх оҕолоох ыалларга утумнаахтык көмөлөһүллэр. Хаһыакка сыныарыы быыыытынан «Тусовка» диэн хаһыат таахтар. Обургу оҕолор идэни баһылааһынарын дьалатыгар эмиэ ыаспыттар. Баһата, эйбэх, үүгэй үлэлэрдээхтэр. Кыайбатахтара диэн психологическай сулуусканы тарийан эбит. Итэҕэйиэ телефонун эмиэ үлэлэтэ сатаабыттара кыаллыбатах. Үһүс түмсүүнэн оҕолору түмэр экологическай кини буолар. Маны Валентина Дмитриева салайар. Оҕолор күөрэт таныыаҕы ГРЭС салгыны буортулуурун араас анализтары өкөрторон, эксперименталары ыытталаан дааастаабыттар. Телевидениеҕа бу ГРЭС начальникын кытта хаста да көрсүһэн аһаҕас мөкүөрү ыыппыттар. Түмүгэр оҕолор кыайылыыллар тахсаннар, ГРЭС 50 тыһ. солк. ыстараантаммыт. Билигин «Якутскэнергэ» холбоһуогу кытта мөкүһэ сылдьаллар. Кыайдахтарыгын өкөрбүтэ бигэргэтилиннэ. Союзка киирэччилэр итиэ. Устаабы тутуһуохтахтар, оттон программаларын хас биирдиилэрэ тус-туһунан өссө оттоллор. Өскөтүн республикаҕа итинник союз тэриллэн үлэлэтэҕинэ, правительство үс биэриэхтээх. Онон ойоҕуонтан оҕолор түмсүүлэрин тэрийиллэн, бу союзка холбоһор туһугар, улааттаҕына, IX кылаастан үөһэ оҕолору кытта дьарыктыыллар. Дьиэҥ, оҕо 12-13 сааһыттан пионерскай тэриллэҕэ киирдэн өссө биир күргүөмүнэн сылдьан өйө-санаа дьарыктаах, кинилэхэ барыта бары оҕо баар, өссөөн саҥа үөскүүллэр. Оҕолорго анаммыт ойоҕуонааҕы дьаһаллары ыытыыга көрдөөн-аатталаан 50-60 солк. булабыт. Итинник үбүнэн кинилэри тардар, умсугутар дьаһаллары ыытыахха сөп дуо? Дьиэ киэргэтиллиэхтэрэ дуу? Быйыл «Үруг ладья» конкурсун ыытыыга Вячеслав Иннокентьевич Новгородов, председателэх уонна Степан Николаевич Миронов кылаабынай бухгалтердаах баһылыйдар ойоҕуонааҕы ассоциациялара спонсордаан 3 тыһ. солк. биэрэн, быйылгы күрэхтэһиини тэрийиигэ улаханыык көмөлөстө. Биһиги саҥаабытыгар, оҕолор ойоҕуонааҕы түмсүүлэрин счетун аһан, хас биирдии үлэ коллектива, тэриллэ итиннэ бэйэтин үбүттэн бэрт кыра да буоллар көхөрөрүн ситиһиэххэ баар эта. Сүн бары оҕолоох дьоммут. Онон кинилэр сайдалларыгар, доруобай питэриэстэх дьон буола улааталларыгар кыаныах тустаахтыт. Общественныы бу үлэҕэ араастаан тарда сатаатыбыт да, улахан хамсааһын суох. Саатар, үлэлэбит үөтэриттэн бэрт кыраны биэрэн оҕолорун туһугар кыһаныыларын ууралларын көрдөрдүннэр.

З. ПОПОВА,
ойоҕуонааҕы пионерскай тэриллэ советын председателэ.

Б[illegible]ИГИ кэпсиир киһибит Николай Семенович Макаров Чаҥыр кэбиҥ[illegible]ин олохтоохтоҕо. Төрөөбүт [illegible]үлбэтиттэн, улаатыбыт [illegible]рыттан ыраппаккa [illegible]саһыттан колхозка, [illegible]он совхозка тэриллэн [illegible] төлөһүтэн [illegible], республика чемпионун [illegible]үөсүһүтэ, бастыҥ [illegible]у көрөөччү, ыччат [illegible]ыгга диэн үрдүк аатта[illegible]лан үлэлээн-хамсаан [illegible]лдэ. Үлэҕэ ситиһиилэ[illegible] балыстаҕынан үс [illegible] «Килбиэннэх үлэтин ииҥин», СССР НХСБ бо[illegible]уонса медалларынан, Саха ССР Верховнай Советын Президиумун уонна оройуон Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта. Кини туһунан матырыйаалары оройуоннаааҕы кыраайы үөрэтэр. Хатылыгаҕы ыччат, комсомол албан аатын уонна Эрилик Эристин литературнай музейдарыгар көрүөххэ сөп.

Төһө да ыарахан үлэҕэ милициинэр, эмэлдьи үөрэ-көтө, ырыа-тойук аргыстаах сылдьарын сөбүлүүр. Хайаан да быыс булан концерка кыттан, туойан доллоһутан, оһуокайдаан тэйэн бараччы. Николай Семенович сценаҕа тахсан ыллаабыта-туойбута 40 сылын тоҥоччу туолла. Кини чуор, кылыһахтаах куолайын дьоно-сэргэтэ сөбүлээн, сэргээн истэр. Туойарын, оһуокайдыырын таһыынан тойук, оһуокай тылларын хоһуйар, суруйар.

Бэйэтэ киилээн-саҕалаан тэрийсибит 9 киһилээх Чаҥыр кэбиҥэгин тойуксуттарын ансамблыгар анаан тулалыыр айылҕаны, сири-уоту харыстыыр, обуруо үөстэрэ үйэтитэр туһунан суруйан турар.

Бэйэтэ киилээн-саҕалаан тэрийсибит 9 киһилээх Чаҥыр кэбиҥэгин тойуксуттарын ансамблыгар анаан тулалыыр айылҕаны, сири-уоту харыстыыр, обуруо үөстэрэ үйэтитэр туһунан суруйан турар.

Үчүгэй дьон туһунан

Ыарахан үлэттэн быыс булан

Даах. Бинр дойдулаах, саха биллиилээх суруйаччыта С. С. Яковлев—Эрилик Эристин төрөөбүтэ 100 сылын туолуутугар анаан суруйбут оһуокайыгар маннык диир:

Долгуннаах олоххо олорон,
Быһаҕы биититтэн
салыыры
Эрилик утарар этэ дии.
Омугу омукка доҕордоон
Улахан сэҥэннэри айбыта.
Оттон бу бутуурдаах
кэмнэргэ
Эрилик тылларын
өйдүөҕүн:
Сүүс омук сүбэтин
холбоммут
Бинр ньыгыл кэжэтин
түстүөҕүн.
Үтүө, кэрэ ыччат
дьонноруом...

Лингвист-учуонай С. А. Новгородовка анаабыт айымныытыгар:

Сахалар сахалыы саҥарар
Саҥалыы үйэбит эрийдэ,
Убайбыт Новгородов
ученай
Оҥорбут буукуба сурута
Аан дойду туоватын
үөрдүгэр
Саханы биллэрэ
туруохтун...

Урут дьон-сэргэ олоро сылдьыбыт, кэлин умнуллуута хаалбыт учаастактар туоларынан «Иччитэхсэйбит дойдум» диэн хоһоонтар маннык суруйар:

Кыһыны бу сиргэ,
дойдуга
Хара суор даҕыргыы
котоохтүүр.
Дьэ, ардай хастарыы
сылгыта
Өрүүтүн арахпат
буоллаҕа
Чэлгэй күөх сайынын
сиргиттэн
Чаҥчыкы олоҥу батыһан
Үөлэнньох дьонгуттан
арахсан,
Ор буолла барбытын,
сэгэртээн
Хайдаҕый? Дойдулаах
уолчаанын,
Алааһыҥ эйигин кэтэһэр,
Өтөххүн сорҕутэн
көрүөххүн.
Көкүлү күүтэргин
көрөбүн.

Оттон «Аанньалларбар» диэн айымныытыгар маннык махтал тылларын аҕабыт:

Эйэҕэрэн ыалдьаммын
Сырдык күммүн үһата
Сыттым манна эйиэхэ —
Сырдык уоттаах палатаҕа.
Хаһан көрбүт киһигитин
Аймах курдук санаанньыт
Туналыһа кэттүүгүт,
аанньалларыаан.
Түүнүн-күнүн билбэккэ,
Түбүтүрэ сүүрэҕинт.
Өлөр өлүү суолуттан
Өрө тарда сатыыгыт.
Хонук хоннюх аайытын
Конон иһэр эбиппин.
Аламаҕай сыһыаннах
Арыый чэпчэн эрэбин.
Олох адьас үтүөрэн,
Олох суолун тутуһар
Комус күннэр үүнүүлэр,
Күндү кэрэ аанньаллар.

Николай Семенович холобурун батыһан кэбиҥнэх аайы оһуокайы тэрдатааччылар ахсаннара үксэтин, иннинитин кэнниэхэ айар үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри, оһуокай сайдарын туһугар ыччат дьону үөрэтэ-кита сылдьарыгар баҕарабыт.

Е. ПОСТНИКОВА,
КИЭК методиһа.

БИҺИЭХЭ ЭТИИЭТТИИЛЭР

«Саха олох» олунньу 4 күнүнээҕи нүөмэригэр 1944—1947 сс. төрүөх көһүү оҕолорун уонтан тахса киһи илии баттааһынныаах аһаҕас суруктара бэчээттэммитэ. Ити суруккa эмиэ эттиир ойоҕуон администрациятын ветераннар дьыалаларыгар специалиһа Иннокентий Дмитриевич Неустроев.

«1991 сыл бэс ыйын 10 күнүгэр Саха ССР Министрдэрин Советыгар П. П. Потапов, И. И. Нустинов уо. д. а. — барыта 26 киһи — 1943—1946 сс. көһүү ойоҕуоннарыгар төрөөбүт дьоннору эмиэ көһөрүллүбүттэр ахсаннарыгар киллэрэргэ көрдөһөр суруктара кинрбитэ. Ону ылынан, республика Верховнай Советын Президиума бэс ыйын 17 күнүгэр урут ылыллыбыт балаһыанньаҕа уларытыы киллэрэн «1943 сыл ыам ыйын 1 күнүгэр диэри төрөөбүт» диэн этиини сотторго быһаарбыта. Онон көһөрүллүбүттэр ахсаннарыгар көһөрүү миэстэтигэр, ол аата Кэбээйи, Эдьигээн, Булуу ойоҕуоннарыгар, 1942 сыл атырдьах ыйыттан 1947 сылга диэри (ити сылы киллэрэн туран) төрөөбүт дьон бары киирэллэр диэн буолан тахсыыта. Ити коннорүү оҥоһуллубутун кэнниэ райсовет салалтата компенсация оҥоһуллуутугар эбии харчы көрдөсүүтэ. Ону Министрдэр Советтара аккаастаабыта.

Билигин, аһаҕас суруккa этиллибитин курдук, көһөрүү миэстэтигэр төрөөбүт дьоннор «компенсация харчытыгар суудайбаппыт» диэн этиилэригэр олоҕуран, харчы боппуруоһа быһаарылла илигин үрдүнэн, кинилэргэ көһөрүү кыттыылааҕа дастабырыанньатын биэрэргэ быһаарылынна.

Аһаҕас сурук автордара бу боппуруос быһаарылла илигэр П. П. Потаповы буруйдуур курдук суруйуулара сыыһа. Үөһэ эппиппит курдук, көһөрүү миэстэтигэр төрөөбүттэри көһөрүллүбүттэр ахсаннарыгар киллэрии чуолаан Потаповтаах туруорсуулларынан ситиһиллибитэ.

1943—1947 сылларга Кэбээйи, Эдьигээн, Булуу ойоҕуоннарыгар төрөөбүт 43 киһиэхэ дастабырыанньа туттарыллыаҕа. Оссо да эбии кэлэрэ буолуо диэн сэрэйэбит. Оннооҕор былырыын Министрдэр Советтарыгар суруйбут 26 киһиттэн сорохторо документуоннарын биһиэхэ ыыта иликтэр».

Сарсын—Баһаарынньык күнэ

Куолакалтан—автоматическай умулларааччыга

1918 сыл муус устар 17 күнүгэр В. И. Ленин Уоту утары охсуһуу государственнай дьаһалларын тэрийэр туһунан декрекэ илии баттаабыта. Ити күн баһаарынай охрана тэриллибит күнүнэн бэлиэтэнэр. Онон сарсын — Баһаарынньыктар күннэрэ.

Баһаары утары охсуһуу 74 сыл устата биллэ-көстө сайынна, аныгы техниканан толору хааччылыынна. Этэргэ дылы, от сыарҕатыттан баһаарынай вертолеттарга, куолакалтан автоматическай умулларааччыга тиийэ сэбилэнэр. Билигин туспарылыбыт техниканан уот кутталлаах кордуҥнэрин саамай уустук усулуобуйаҕа тургэнник уонна баһаарынньыктар олохторуттан куттала суох умуруорар кыахтар үөскээтилэр.

Биһиги ороҥуоммутугар баһаарынай чаас аан бастаан 1966 сыллаахха тэриллибитэ. Оччолорго соҕотох ГАЗ-51 мааркалаах массыынаалаах. Бастакы начальнигынан Оконешников Николай Алексеевич, шофердарынан Иван Быганов, Егор Сысолятин, Денис Матвеев үлэлээбиттэрэ. Штаттара итиннэн бүтэрэ. Оттон 1973 сыллаахха саҥа ЗИЛ АЦ (40)—131 мааркалаах автомашина кэлбитэ, онон үлэһит ахсаана эбиллибитэ. Харабылларга арахсыбыттара, онон харабыл начальниктара, отделение командирдара баар буолбуттара. Итиннэ улахан уларыйыылар тахсыбыт сылларыгар нс дьыала органнарыгар 20-чэ сыл үлэлээбит Петров Николай Афанасьевич элбэх сыратын биэрбитэ.

Ороҥуоҥна баһаары умуруорууга хорсун быһыыны көрдөрбүт холобурдар суох буолбатахтар. Ороҥуон киниигэр 1983 сыллаахха оччотооҕу «Сельхозтехника» холбоһуктун 12 квартиралаах уонсайа ыаайыытыгар В. В. Протодьяконов, 1981 сыллаахха Үрэх Күөрэҕэ ыал дьиэтигэр баһаар буолбутугар Д. А. Дыдаев умайа турар дьиэҕэ киирэннэр оҕолору быыһаабыттара. Киниилэр бэйэлэрин олохторун харыстаммат хорсун быһыыларын үрдүктүк сыаналаан РСФСР Верховнай Советын Президиума «Баһаарга хорсунун иһин» медалларынан наҕараадалаабыта. Ити курдук баһаарынньыктар алдьархайга түбэспит дьоннор малларын-салларын, баайдарын-дуолларын, тэриллэлэр материальнай сыаннастарын быыһаабыт чахчыларын элбэҕи аҕыйахха сөп.

Якутскайга 1990 сыллаахха уоттан быыһыыр этэрээттэр баһаарынай-прикладнай спортарыгар биһиги ороҥуоммут хамаандата республикаҕа үһүс миэстэни ылбыта. А. Д. Лукин начальниктаах харабыл сулуусната биир бастыҥ үлэлээҕинэн биллэр. Машина отделение командирынан В. Е. Попов, водителинэн Ф. С. Потапов, баһаарынайынан П. В. Никонов үлэлиллэр. Киниилэр харабыллар иннэ ардыларыгар куоталаһыыга иэлдьи иннинэ күөҥнэ сылдьаллар. Ангардас ааспыт сылга ороҥуон баһаары умуллараар этэрээтин сатабылыттан уонсайа 928 кв. м иэннээх олорор дьиэ, түөрт техника, барыта 488,5 тыһ. солк. баай-дуол, кыра оҕолор быыһаммыттара. Оттон быйылгы сыл бастаны кварталыгар 200 кв. м иэннээх тутуу объектара, 40 тыһ. солк. баай-дуол өрүһүлүннэ.

Субу күннэргэ ыытыллар ыһыллыынан-тоҕуллуунан, котельнайдар-бытыгар кочегардар суохтарынан, эппиэтинэһи ким даҕаны сүгэрэ биллибэтиэн баһаар тахсар куттала өссө улаатта. Атын ороҥуоннарга сүөһүлэр турар хотоннноро умайан үгүс ороскуот таҕыста. Сварщиктар сэрэҕэ суохтарыттан быйыл тохсунньуга Хахыйах отделениетыгар арочнай гараж күл-көмөр буолбута, барыта 45 тыһ. солк. ночоот оҥоһуллубута. Күлүн тутар 18 күнүгэр тимир оһоҕу сыыһа туһаныыттан Чыаппараҕа Н. С. Говоров хотоно умайбыта, онно иккі ынаҕын быдьаата. Онон баһаартан сэрэхтээх буолуубутун өссө күүһүрдэрбит, туруоруллар ирдэбиллэри кытаанахтык тутуһарбыт наада. Билигин ыал ахсын уонна баһыынай хаһаайыстыбаларга сүөһү элбэтэ. Хотоннорго тимир оһохтору туһаныыттан туттунуохха, котельнайдары сыһыары тутумуохха, щиттэри, рубильниктары сиистээх сиргэ туруортаамыахха, котельнайдары көрүүтэнстиитэ суох хаалларымыахха, бинрдиилээн ыаллар кур отторун күрүөтүн оҕо-уруу киирбэт гына кичэйэн оҥоруохтаахтар, бөҕү-сыһы тэйиччи уматыахтаахтар.

Совхозтарта, коллективнай предприятиеларга, баһынай хаһаайыстыбаларга, тэриллэлэргэ баһаартан сэрэхтээх буолуу иэлдьи болҕомто киинигэр тутуллуохтаах, уу баһар автомашиналар, мотопомпалар, атын да техника хаһан баҕарар бэлэм буолуулара ситиһиллэхтээх. Ордук саасны ыйдарга баһаардар турар кутталлара өссө улаатар. Ол биһигнии барыбытын сэрэхтээх буоларга ыгырар.

А. ИВАНОВ,
уоттан быыһыыр этэрээт начальнигын солбуйаччы.

БЭЙЭҔИТ ЭМТЭНЭ САТААМАҢ

Доруобуйа МУННУГА

Кийи олөҕөр күндүтүнэн-күндүтэ кини доруобуйата буоларын туһунан албахтэ этиллэр, суруйуллар эрээри, бэрт үгүстэр ону ыалдьан эрэ баран ойдүүллэр. Онуоха кини доруобуйатын нолугэр түһэрэр, бэйэтин олохтоох иннистээн эргиллиэрэр сүрүн күүһүнэн билигин эмтээччи буолар. Медицинскай уонна фармацевтическай наукалар үгүс үйэлэрдээх сайдыыларын түмүгэр билигин тыһыынчанан аҕыллар араас препараттар ыарыы араас көрүүнү эмтиргэ туһаныллаллар. Ону аҥаар сыл ахсын сататтан-саҥа ордук кэдьүүстээх препараттар оҥоһуллаллар.

Биһигин туһаныллар үгүс эмтэр олус күүстээхтэр, ыарыылары эмтиэхтэрин тэҥэ кийи организмыгар ойоҕос дьайыылары эмиэ оҥороллор. Барыэмчиттэр быыр-быыргыттан тутуһар «буоруртуда-ааннан» ойоҕоллэриннэн салайтараан, врач ыарыахха эми аныан кийиэ элбэх боппуруоһу быһаарар. Ол аҕалаҥ таһаарылыбатытар эмиэ наадалаах. Мин маҥтан аллара эмиэнэ эмтэниэҥ туохтан сэрэнэххэ сөбүн туһунан кэпсиэбим, олор

аҕаҕы оҥорбоккутугар көмөлөһүөхтэрин баҕарабын.

Бастакытынан, ыарыйах диагноһа чуолкайдаммакка сылдьан, доруобуйата салгыы мөлтүүр туруҥа суоҕун үрдүнэн эмтэнэ сатыыр. Ардыгар врач онно эмиэ кыттыһар. Эбэтэр ыратын дьаннаат, организмҥа буоруртуу оҥоруон соҕотоох күүстээх, холобур, сульфаниламид иннэлэр. Ыарыйах бэйэтэ эбэтэр кини аймахтара туоннаах ыарыыта сотчо баччаа туһалаабат эрдэрэ дефицитнэй эмтэри булан-талан эмтэнэллэр. Ити барыта эйгэ доруобуйаҕытын туоннарбат, төттөрүтүн, буортуну оҥоруон сөп. Үөрүөтэн көрүү түмүгүнэн, аҥаар эмп 30-тан 60-гар диэри ыарыйыына олоҕо суох аҥаар эбит. Онон диагноһы чуолкайдааһыны сэргэ бу ыарыыта чопчу сөп түбэһэр эми талыыта эмиэ ураты болҕомтолоох буолар наада.

Иккиһиэн, туһата кыра эбэтэр букатын да туһата суох эмтэриэн эмтэһии чахчылара баар. Үйэннэн үөрэтиллэн, практикаҕа киэнник туһаныллан сорох эмтэр соччо туһата суохтара күннэтэ дакаастанар. Холобур, АТФ, кокарбоксилаза, куртах изватыгар туһаныллар облепиховай арыы удахан кэдьүүстэрэ суоҕа биллибиттэрэ ыраатта. Ол эрэдэ дьон билбэттэн эбита дуу, сиэ-бинэ эн кирэтиналлар.

Үсүһүнэн, үгүстэр эми уҥуолуунан ылалларын ордук кэдьүүстээх курдук саныыллар. Кордьык, ыарыхан ыысаллаах түгэнэргэ туһаанныах эмтэр укуолунан бэриллиэхтээхтэрэ мөккүөрэ суох. Атын түгэннэргэ ол эмтэр иннэлэр көрүүлэрин туһата укуоллыаҕар туох да кырата суох, төттөрүтүн, иннэлибит эми быар нечүө аҥаан кини фермеиэриттэн актиноһа үрдүн сөп. Укуолунан үлүһүйүү хоромньуланах да буолан хаалыан сөп—кини нечүө араас ыарыыта (СПИД, сиҥаарар, сифилис, о. д. а.) сутуллар куттал суох буолбатах. Билигин курдук инструмент тиийбэт үйэтигэр итти биһиэхэ да баар буолуон сөп.

Түмүктээн эттэххэ, ыарыйдаххытына, врач аныаныына суох түбэһиэх эмнэн эмтэниэмэҥ, элбэх эмнэн эмтэниэмэҥ, доруобуйаҥытын харыстаан.

Г. КУЗЬМИН,
терапевт-врач.

● Спорт ● Спорт ● Спорт ●

Аатырбыт тустуук бириинҺигэр

Саха сирин аан дойдута аатырдыбыт тустуукчар быт Роман Дмитриев, Павел Пишнин, Александр Иванов бириистэригэр турнирдар сыл аайы ыытыллар буоллулар. Киниилэри кытта биир оскуолаҕа уһаарыллан үүнэн тахсыбыт эмиэ Чурапчы спортивнай интернат-оскуолатын интиллэччитэ спорт үтүөлээх маастара Василий Гоголев бириинҺигэр турнир бу ыл 11—12 күннэригэр кыра саастаах бөҕөстөр ортолоругар Чурапчы сэлиэнньэтигэр буолан аста. Чурапчы спортивнай оскуолатын кизэг-куоп саадатыгар республика 9 ороҥуонуттан эдэр бөҕөстөр иэмэх мастыы эриистилэр.

Туйнир былааҕын Василий Гоголевы кытары спортивнай оскуола биир кэскиллээх эдэр тустууга Ваня Друзьянов көтөхтүлэр. Спортсменнары ороҥуон тустууга федерациятын председателэ, ороҥуон баһылыгын солбуйааччы А. А. Захаров, тэрийэр комиссия председателэ Н. П. Федоров эҕэрдэлээтилэр. В. Гоголев аҕата Николай Петрович уодун ого сааһын туйукан кэпсээтэ. СССР оҕолорго чемпиона С. С. Морфунов сахалыы тойугунан бөҕөстөрү алҕаата.

Бу ыытыллыбыт турнир бастакы чемпионнарынан буоллулар: 26 кг ыйаанныгга—Ваня Друзьянов (Чурапчы), 28 кг—Коля Копырин (Уус-Алдан), 30 кг—Саша Игнатьев (Амма), 32 кг—Миша Андросов (Томпо), 34 кг—Слава Другин (Чурапчы), 37 кг—Дима Алексеев (Уус-Алдан), 40 кг—Ваня Дмитриев (Уус-Алдан), 43 кг—Юра Шахмин, 47 кг—Роман Кириллин, 51 кг—Витя Калинин (үһүөн чурапчылар), 55 кг—Ваня Соловьев ((Уус-Алдан), 60 кг—Степа Кривошапкин (Томпо), 60 кг үөһэ ыйаанныгга—Коля Монастырев (Томпо).

Кыайыылаахтар уонна призердар сыаналаах бириистэриэн, Василий Гоголев хаартыскадаах ойдобуннуук вымпелларынан, дипломнарынан наҕараадаланнылар. Василий Гоголев бэйэтин аналбириинҺиэн Ваня Друзьяновка туттарда. Турнир бастыҥ бөҕөһүнэн Рома Кириллин аттанан аналбириинҺиэн наҕараадаланна. Турнир кашчыстан чемпионнар Василий Гоголевы кытары хаартыскаҕа түстүлэр. Ити курдук күрэхтэһии үрдүк тэрээнньаахтык, үөрүүлээх быһыыта-майгыта аста. Эдэр бөҕөстөр аныгыскы турнирга өссө үрдүк таҥыннаах тустууну көрдөрөр сыдьаан бэлэмнэх бардылар.

В. КАРПОВ,
күрэхтэһии сүрүн судьуйата.

Снимокка: Василий Гоголев 1988 сыллаахха Англияҕа Манчестер куораккa буолбут Европа XXXIII чемпионатын үрдүкү пьедесталыгар.

ОҔОЛОРГО СААСКЫ ҮӨРҮҮ

Соторутааҕыта Чыаппараҕа боһүөлэсэр олохтоох орто оскуола 194 үөрэнээччититтэн 154-дэ хайыһар суолугар тахсан биирдиилээн уонна хамаанданан бастыыр иннин күрэс быыстыастылар. Күрэхтэһиҥ үс болоҕүнэн ыытылыкка.

Бастакы болоххо (I—III кылаастар) ыргыттар 1 км, уолаттар 1,5 км сиргэ сүүрдүлэр. Онно ыргыттарга кыайыылаах-ааннан III кылаас үөрэнээччита Роксана Оконешникова таҕыста. Иккис миэстэни кини биргэ төрөөбүт балта Дуня ылла. Үһүс миэстэҕэ Лариса Оконешникова тиистэ. Онон бу дистанция Оконешниковалар дистанцияларынан буолла. Уолаттарга биитэккэ бастакынан ытарылаһаачылары ырааҕынан хааллартаан Коля Решетников кэлдэ. Юра Никифоров иккис, Кеша Лыткин үһүс буоллулар.

Иккис болоххо (V — VIII кылаастар) ыргыттар 2 км сиргэ сүүрүүлэригэр Марианна Лыткина эмиэ атыттары таныччы куотан фиништээтэ. Уолаттар 2,5 км сүүрдүлэр. Биэтэк субу кэлиэр диэри Вася Протодьяконов уонна Исай Ефремов тэҥнэ кэрэстэ иһиннэр. Исай биэтэккэ олох кэлэн баран охтон хаалан иккис буолла.

Үһүс болоххо (IX—XI кылаастар) ыргыттарга (2,5 км дистанция) Марианна Решетникова иккис буолбут сүүрээччини 5-6 м куотан, бастаата. Уолаттарга Ким Местников кыайда.

Вары чемпионнарга аалай лиэнталар натэрдиллиннилэр, бириистэр тутталыыннылар. Чыаппараҕа 6 бырааттыы хайыһардыт Тимофеевтар олороллор. Кинилартан 4-рэ—Слава, Ким, Аркадий уонна Макар — маастарга кандидаттар. Киниилэр олохтообут бириистэрин хаһаайыттарынан Марианна Решетникова уонна Ким Местников буоллулар.

Кыайыылаах хамаанданнарга сиэдэрэй ойуулаах тортар туттарылыннылар.

Н. ГУЛЯЕВА.

Эҕэрдэлиибит!

Ытыктабыллаах эдэйиибитин ССРС воруотун уерэҕирэтин туйгунун, педагогическай үлэ ветеранын. Чурапчы сылгыньатын бочуоттаах гражданинын НАСИЛЬЕВА Нина Егоровнаны 65 саҥа туоларынан, оҕону иитиигэ-уеритиигэ үлэлэбитэ 40 сылынан истиҥник эҕэрдэлиибит, уруйдуубут-айхалдьыбыт. Эйиэхэ үлэҕэр эсэ ситиҥнилари, туйгун воруобуйаны, уһун үйэни баҕарабыт.

Выраҕалар, кийиттэрин Васильевтар, Одьуудуунтан Сергеевтар, Чурапчыттан Новгородовтар, Якутскийтан Филипповтар, Егоровтар, Васильевтар дьиэ кэргэннэрэ.

х х х

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эбэбит Дирин Бөлүүлэгин олохтоох ИЛЛАРИОНОВ Василий Дмитриевич, эйигин 60 сааскын туолбуккунан ис сүрэхтэн иҥнитин эҕэрдэлиибит. Эйиэхэ, күнду иҥнибитигэр, ыалдьар дизэлгэ билбэккэ уоруоҥкэ салдьаргар, уһуктан-уһуктан дьоллоох олоҕу баҕарабыт.

Сиэниэрин, оҕолорун, кийиннин, хүтүөтүн, кэргэнин.

х х х

Орой уон адыыгистрациятын культуурада отдела, профсоюз комитета, Чурапчыттааҕы оҕо музыкальнай оскуолатын коллектива педагогическай үлэ ветеранын. ССРС культуратын туйгунун ДЬЯЧКОВСКАЯ Дарья Константиновнаны 55 сааскын туолбут үөрүүлээх күнүгүнэн Эйиэхэ ытыктабыллаах баҕалаах, сүрэхтит төлөөкүн, сахалыы алгыс тылбын үтүөтүн тиэрдэбит. Сайдыс сайдан, үтүө сүбэ, уҥуорабат кылааммыт иҥин барда, махтал буоллун. Үтүмэн сылларга тэҥнэн-тэбдик, бөҕүрүөбай буол, үөрүүгэ-көтүүгэ ыксуу турдун, дьол-соргу тосхойдун!

х х х

Күнду кыысчын, кэргэммин, кэҥэбиим, ытыктыыр эдэйиибитин, балтыбытын БАРАШКОВА Анна Иннокентьевнаны үйэ ангардаах үөрүүлээх юбилейгыттан ис сүрэхтэттэн иҥнитин эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт бар-дьоҥун ортотугар үлэ, үөрүү сылдьыаргар. Алгыыбыт: кырдьар дизэ билиэх, ыалдьан-сутан хаалыыа, оҕолоргор, ыччатыгар махтал ыраас холобур буолан үөрдэ сырыт, эсэ уһун үйэлэн, доруобай буол!

Иэнэ, кэргэнэ, оҕолорун, балтыларын, Сергучевтар, Собакиннар, Ефимовтар.

х х х

Биирэ үөрэммит дьиэлэбитин старшай учуутал БАРАШКОВА Анна Иннокентьевнаны 50 сааһын туолар үөрүүлээх юбилейынан иҥнитин, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэпчэ-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэр ситиҥнини, дьоллу-соргуну.

Анна Слепцова, Евдокия Окоемпилова, Майа Шелонова.

Суолга сэрэхтээх буолуҥ!

Статистика этэринэн, бэйиэ Саха сирин урдунэн 18 автобус саахала буолла. Оннооҕор 15 киһи өлөр. 20 киһи арааҥ кламайдаах эҥкэнинэн ыалдьар. Маны аҥардас шоферлар эрэ буруйдуур кэрэгэй. Күүһүнэн оборсуу түбэлтэлэри баллар. Ол гынан Чурапчы—Чаҥыр суолугар рейсовай автобус 48 киһилиин тиэйэн иҥэн туг-иҥэ сыста.

Онон олохтоохтор, бэйиэит олохтуун уонна ыттыгыттар бэйэ дьоҥу хаарыстыыр сылдьан, автобуска, атын да транспорт кэрүүгэр сиэрэ таһынан симиллэн айаннаары бобсуут!

В. КОНСТАНТИНОВ,
ГАИ старшай инспектора.

Таптыыр ийэм, эбэбит, хас абыбит колхозтай тутуу ветерана

БАТАРИНА Ирина Дмитриевна

олбутун, дириҥник курутуйан турак, барыы бөлөр дьоммутугар иҥитиннэрэбит.

Кыыһа, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ, хүтүөттэрэ.

Батарина Ирина Дмитриевна олбутуттан дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэлэр:

— бокуонньук кыыһыгар, сиэнэриэгэр, хос сиэнэриэгэр, кутуоттэригэр Соловьев иҥнилэгин администрациятыгар, сельсовет Совета;

— ыныыһыгар Соловьевтааҕы участковай больница кылабынай врачыгар Тихонова Евдокия Кузьминичнаа орой уонааҕы киин больница администрациятыгар, профсоюзтаах комитетыгар.

Барҕа махтал буоллун

Гермогеновтар дьиэ кэргэн аттарыттан уолбутун, убайбытын, быраапытын тиҥэх суолугар атаарыыга күүс-көмө буолбут айманнарбытыгар, чугас тобаарыстарбытыгар г. в р. олохтоох администрация уонна совхоз салалталарыгар махтал бытын тиэрдэбит.

Дьиэ кэргэн, убайдара, быраатара.

х х х

Биһиги ыарахан кэмнэргэр, күүгэннүгүн тиҥэх суолугар атаарыыга күүс-көмө буолбуттарыгар Болугур иҥнилэгин администрациятыгар, совхоз салалтатыгар, күүгэннүгүн тиэрдэбит.

Соловьевтар.

„Чэчир" телестудия көрдөрөр

Муус устар 16 күнэ

1. С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын 120 сылгыах юбилейыттан.

2. Чурапчы орто оскуолатын педагогическай коллектиэбин эйэдэрэ.

3. «Смертельная погоня» видеофильм.

Муус устар 17 күнэ

1. Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччилэрин концерт.

2. «Келуоналар көрсүһүүлэрэ».

3. «Жак» видеофильм.

Муус устар 18 күнэ

1. «Сахалар хайдах дьаһанан олорбуттар ордуулар» Г. Ф. Егоров—Бахсыытан интервьюта.

2. «Трудный ребенок» видеофильм.

3. «Трущоба» видеофильм.

Муус устар 19 күнэ

1. Сонуннар, билгэлэр, реклама.

2. «Жевчеен көрө». Көрдөөх сценкалар конкурстарыттан.

3. «На границе» видеофильм.

4. «Озорник» видеофильм.

НОЕВ Василий Кириллович

1992 сыл муус устар 12 күнүгэр Якутскай куорахха 65 саҥаларын уонунук ыарахаанныы ыалдьан үлэ ветерана Саха Республикатын булчуттарын уонна балыксыттарын обществотын бочуоттаах чилиэнэ Ноев Василий Кириллович бөҕүнэ каккэбититтэн өлөн түспүтэ.

Ноев В. К. 1927 с. Болугур иҥнилэгэр колхозтаах кэргэннэргэр төрөөбүтэ. 1944 сылларыгар Аммаҕа сылгы ыҥырдыыр бөлөхтэрин бутарон баран оройуон прокуратуратыгар секретарынан, 1947—1950 сс. Тельмаан аатынан колхозка болуотунньутунан, МТС трактористын биригэдэтигэр учуотчуттуунан үлэлэбитэ. Ити сылларга комсомольскай общественнай үлэлэргэ активнай ыытыыны ылбыта. Ол да иҥин ЫБСЛКС райкомун рекомендациятынан Якутскайдааҕы тыа хаҺаайыстыбатын салаабар кадрдарын бөлөмнөр оскуолаҕа үөрэхтэ ыытыллыыбыта. Ити оскуоланы бүтэрэн төрөөбүт иҥнилэгэр Ленин аатынан колхозка агрономунан үлэлэбитэ. 1954 сылларыгар ити колхоз бырабылыаннаатын председателин солбуйааччынан быһыардаабыттара. 1958—1961 сс. Колхоз старшай биригэдьиэкиэсин уонна агрономунан үлэлээн Аммаҕа үнүөр тэтим цаны тутуута, оройуоннаах баһылык бөлүүн болуот аҕыс арааннан дэлэйдэн уонна ыраах бөлүүнү тэбиллэн дьаҥнатаммыта. 1962—1965 сс. оройуон семинарын хаҺаайыстыбатын участогын агрономунан, 1965—1966 сс. Эрилин бригэдиэр аатынан колхозка кылаабынай агрономунан эйимньиахтык үлэлэбитэ. Ити кэмнэргэ кадрынан бөлөрүтүү бороҕуттаах ис дьаһала оройуонааҕы отделыгар ыытыллан ОБХСС инспекторынан алта сыл үлэлээн, бэрэй хорудуоҕатын тулуунан етьын үлэҕэ кэлбэтэ.

Василий Кириллович 18 сыл устата тохтоло суох булчуттар уонна балыксыттар оройуоннаах обществоларын салалбыта. Бэйэ үлэлэбит сылларыгар общество барт аҕыйах чилиэнэ биллибат-көстүбэт тэриллэттэк хас да тиҥэриэ чилиэннээх, дьоҥ сыныйаллыгын таба тэриллэр, ас-уол программатын толоруута бөҕүрдэстэр оруоллаах, бөҕө материальнай - техническай базалаах бөдөг тэриллэрэ тубулуйбута. Общество иҥнилэтиннэн уонна хонтуруоллаабыттан булгуччыт сылтаҺыс алаҥы улам ордук тарааммыт үөнэ кэнсиэн ыытыктар буоллан кэпитэ. МарыахаҺ Василий Кириллович кылгыр ыарахаан сылларыгар 1981 сыл ыам ыйыгар общество оройуоннаах конференциятыгар общество бочуоттаах чилиэнэ аатын хаҥарыгар ходатайство оҥорбута, быраабылаанна биэс сылдаах үлэтин «үчүгэйиннэк» сыҥаалаабыта. Маныаҥ сылаабыл оройуоннааҕы добровольнай обществоларга алыс садаҕынан бардылар.

Василий Кириллович оройуон уонна нэлилиэктэр общественнай олохтоохторугар активнайдык ыытыллар. Ол нуордук, народнай суут сэтэтэлиннэн, оройуоннааҕы народнай контуруол комитетын штатта таҺыннан инспекторынан уһун сылларга үлэлэбитэ.

Василий Кириллович ол сылдаах ангиэлэ суох үлэтэ үрдуктүк сыаналаммыта. Кинигэ хас да медальынан, «IX пятилетка ударника» знагынан, республика, оройуон үрдүнү тэриллэрин Бочуотунай грамоталарынан наҕараладаммыта.

Хоккоҕой уонна советскай тутуу чиҥнийэ үлэйитин, активнай обществоннык, эрэллэх доҕор уонна табаарыс, аламмаҕай аҕа Василий Кириллович сырдык мэрсүүнэ биһиги сүрэхпитэр эмиэ бэйэ тыыннаах сылдьыаҕа.

Табаарыстара, айманнара.

Үлэ ветерана, Саха Республикатын булчуттарын уонна балыксыттарын обществотын бочуоттаах чилиэнэ

НОЕВ Василий Кириллович

өлбүтүгэр кэргэннэргэр Екатерина Николаевнаҕа, оҕолоруттан дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэлэр:

— Болугур иҥнилэгин администрациятыгар уонна сельскай Советтар;

— аймахтара Саввиналар, Ноевтар, Гермогеновтар, Дьыдаевтар, Михайловтар;

— байбытын чилиэннэтэр, педагогическай үлэ ветерааннарыгар «Бэйбэрикээн» тумсүү;

— бокуонньук дьиэ кэргэннэр, кыыһыгар Өлүөхүмэ оройуонун народнай суутун народнай судьуйатыгар Ноева Вера Васильевнаҕа Чурапчы оройуонун народнай суутун, прокуратуратын үлэлиттэрэ;

— бокуонньук оҕолорун тэриллэ инженерлэр Ноева Нина Васильевнаҕа, шофер Ноев Алексей Васильевичка «Агропромстрой» МПМК-тын коллектива, профсоюзнай тэриллэтэ;

— бокуонньук кыыһыгар рабочий машинистката Ноева Лидия Васильевнаҕа норуот үөрэтиитин оройуоннааҕы отделы, профсоюз райкома;

— бокуонньук уолуттар балыыһа механиктар Ноев Василий Васильевичка, кийиттэр суйах кинэ фельдшерлэр Филиппова Лидия Петровнаҕа оройуоннааҕы киин балыыһа администрациятыгар, профсоюзнай комитетыгар.

Таптыыр кэргэним, ийэбит, балтыбыт

ПЛАТОНОВА Мария Семеновна

— аҥаардас ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан турар, барыы бөлөр дьоммутугар иҥитиннэрэбит.

Кэргэн, оҕолоро, аймахтара.

Платонова Мария Семеновна өлбүтүгэр кэргэнэ Платонов Иван Николаевичка, оҕолорутар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэлэр:

— оройуоннааҕы үп отделын коллектива;

— Кытаанах иҥнилэгин администрациятыгар сельскай Совета;

— Кытаанах бөлүүлэгин 1 №-дээх аптаабыт олохтоохторо;

— ыныыһыгар, Лонгиновтар;

— Сылгыгын Макаровтар, Платоновтар кэргэттэрэ, ийэ кыыһыгар, кэргэнин быраатыгар, аймахтара Чурапчыттан Н. С., Г. Г., Ю. Г., Л. Г. Платоновтар кэргэттэрэ;

— Чурапчыттан: Килэнгиттэк Пономаревтар, Федоровтар, Дьячковскайдар, Ноевтар;

— бокуонньук адыыгистрациятыгар бухгалтер Васильева Марфа Семеновнаҕа райпо быраабылаанньата, профсоюзнай тэриллэтэ.

Адаптированнай ыскыылаатыгар сылларыы ыыпыгыстарыгар ыытыллыбыт муус устар 25 күнүттэн бастаан бөҕүнэ күнүгэр дэриэ сабыылаах. Авсоар дьаах тэриллэрэ, совхозтара, предприятиелэрэ муус устар 25-күнүгэр диэри ахсаанныгыт чуолкай ыытыллыбыт мөҥүрэбит.

Сабаҕа ыныыта туттуллар саппаас чаастары, тыа хаҺаайыстыбатын эмиссиялаарын, уоҕурдуулуу, о. д. а. ыыталлыбат болдьох ийэгэр диэри тиэтэйиҥ.

Администрация.

Б. дь. муус устар 14 күнүттэн ветеринарнай станция, Чурапчы селлиэсэтигэр хаптаах ыаах суоҕа-искусственнай сиэмэлэнии ыытар. Телефуон—250 солк. Тел.: үлэ кэмигэр 21-574, өрөбүл күннэрэ 21-412.

Ветстанция.

Редактора солб. М. Н. СИДОРОВА.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 28 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

Учредитель газеты «Саха олоҕо» — районный Совет народных депутатов.

Газета выходит на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54067. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 4404.

Чурапчинская районная типография Министерства печати и массовой информации Республики Саха, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 28 «а».

№ 46.